2564

ผลการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กองประกันคุณภาพการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและอัตลักษณ์ของบัณฑิต มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหลังจากที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาจนสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564 โดยใช้วิธีการประเมินผ่านการใช้งานระบบการจัดการสารสนเทศ (MIS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้การหาค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาและอัตลักษณ์ของบัณฑิต ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จากคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 6,208 คน ส่วนมากเป็นนักศึกษาภาคปกติคิดเป็นร้อยละ 92.51 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 96.09 และส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 34.17 รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 28.96 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 26.50 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) เมื่อจำแนกรายคณะ 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด พบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ในรอบปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยมีผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย "ที่พึ่งของท้องถิ่น" และอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่ว่า "สำนึกดี มีความรู้ พร้อมสู้งาน" จากการสำรวจความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) เมื่อจำแนกรายคณะพบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.28) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.22) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.12) นักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.06) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.04)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหลังจากที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาจนสำเร็จการศึกษา

ภาพรวมผลความพึงพอใจในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 83.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์มีความพึงพอใจภาพรวมต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 86.40) รองลงมาคือนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ (ร้อยละ 85.80) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 84.20) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 82.80) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 81.60) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 81.20) ตามลำดับ

ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความภูมิใจที่ได้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาทุกคณะมีความภูมิใจในระดับมาก เช่นกัน โดยนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมีความภูมิใจฯมากที่สุด (ร้อยละ 48.80) รองลงมาคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 47.32) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 46.53) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 45.90) นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ (ร้อยละ 45.77) และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 44.38) ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคม พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาทุกคณะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับภาพรวม โดยคณะสาธารณสุขศาสตร์ คิดว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคมสูงที่สุด (ร้อยละ 49.62) รองลงมาคือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 48.51)) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 48.29) คณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 47.28) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 45.56) และคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 45.46)

ความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 42.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษามีความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงานอยู่ในระดับมากทุกคณะ

ความตั้งใจที่จะทำหลังจบการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมและรายคณะนักศึกษาทุกคณะคิดว่าเมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วจะหางานทำที่ตรงกับสาขาที่เรียนมากที่สุด (ร้อยละ 63.18)

ความคิดเห็นภาพรวมเกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการหางานทำและการปฏิบัติงาน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 32.62) รองลงมาคือการอบรมทักษะการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 28.23) และคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 19.04) ตามลำดับ

****

บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีภารกิจหลัก 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภารกิจหลักด้านการผลิตบัณฑิตถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องทำการจัดการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษาให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการด้านการศึกษา ความต้องการด้านกำลังคน และการขยายตัวของสังคม ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาต่างๆ ถือเป็นผลผลิตในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และในปี 2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดให้เป็นปีแห่งคุณภาพการอุดมศึกษาไทย “บัณฑิตมีคุณภาพ พัฒนาชาติยั่งยืน” โดยมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education) (TQF : HEd) พ.ศ.2552 ขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้ เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและ สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่ เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาจะพัฒนาไป ตามนโยบายด้านต่าง ๆ ได้จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการ ความพึงพอใจของผู้ศึกษาหรือผู้ใช้หลักสูตรซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงด้วย นโยบายด้านการบริหารอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งถือเป็นหัวใจของ การปฏิรูปการศึกษาโดยให้มีความเชื่อมโยงและความต่อเนื่องของหลักสูตรสาขาวิชาต่างๆ สอดคล้อง กับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมวด 1 บทเฉพาะกาล หมวดที่ ระบุเรื่องหลักสูตรการศึกษา คือหมวดที่ 4 ในมาตรา 28 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตร ของการศึกษา และสาระสำคัญของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความ สมดุล ทั้งทางด้านความรู้ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะหลักสูตรอุดมศึกษาที่มุ่งหมายพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาสังคม จนทำให้ผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาได้มีโอกาสนำความรู้ความสามารถในวิชาชีพชั้นสูงในการพัฒนาประเทศต่อไป

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องทำการประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรสาขาวิชาที่เปิดสอนให้เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

7.1 ขอบเขตเนื้อหา ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ดังนี้

7.1.1 การบริหารหลักสูตร

7.1.1.1 หลักสูตร

7.1.1.2 อาจารย์ผู้สอน

7.1.1.3 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

7.1.1.4 กระบวนการเรียนการสอน

7.1.1.5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

7.1.1.6 ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

7.1.1.7 ระบบข้อร้องเรียน

7.1.2 ผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

7.1.2.1 ที่พึ่งของท้องถิ่น

7.1.2.2 สำนึกดี

7.1.2.3 มีความรู้

7.1.2.4 พร้อมสู้งาน

7.2 ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาชั้นปี 2 ขึ้นไป ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,208 คน

7.3 ขอบเขตระยะเวลา

เก็บรวบรวมข้อมูลปีการศึกษา 2564 (1 มิถุนายน 2564 – 31 พฤษภาคม 2565)

กรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

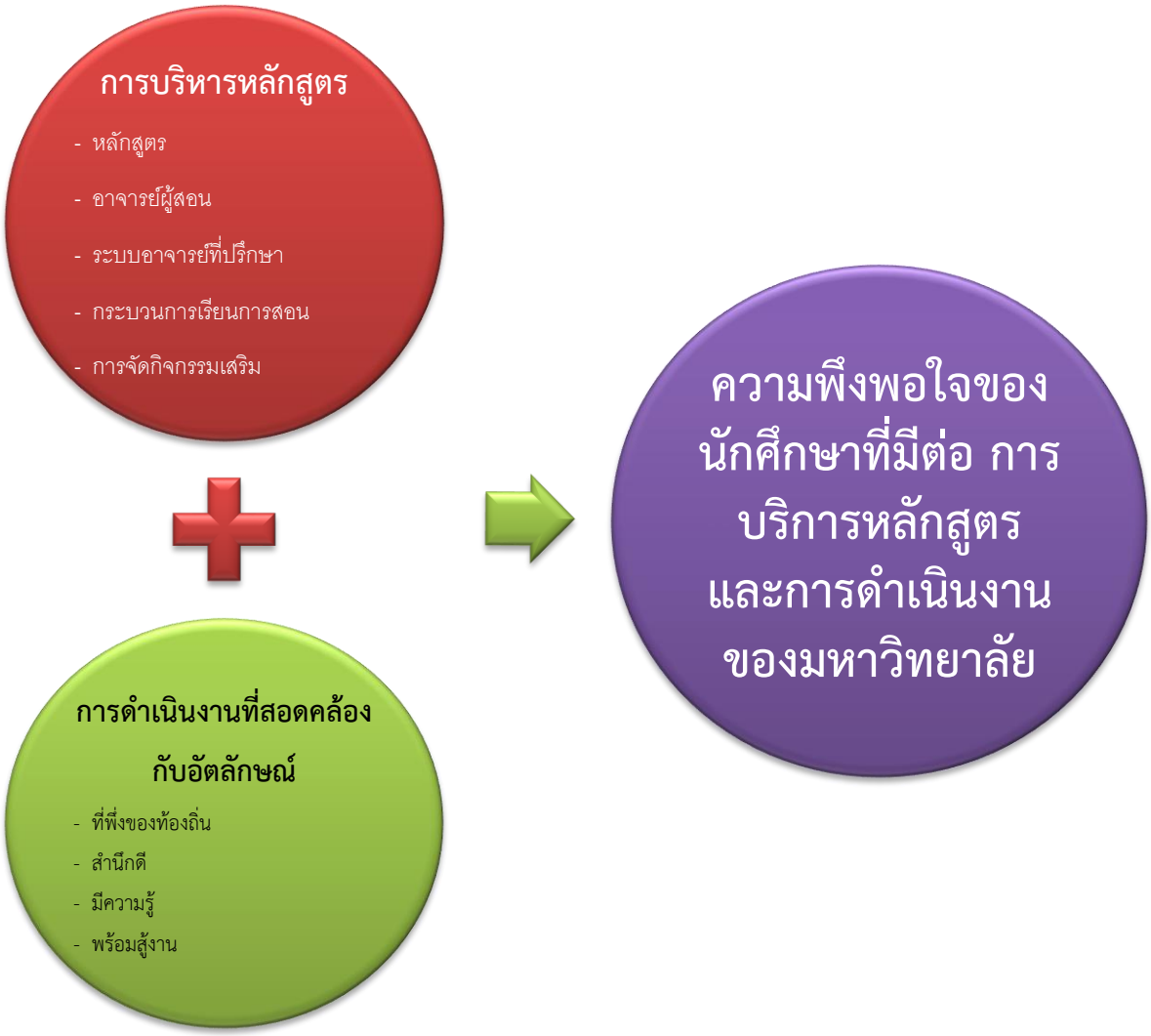

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ในการปรับปรุงแก้ไขและ พัฒนาการบริการด้านการจัดการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
3. หน่วยงานระดับหลักสูตรและระดับคณะสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา ซึ่งส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. ทฤษฎีความต้องการ
3. ความหมายของหลักสูตร
4. องค์ประกอบของหลักสูตร
5. ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร
6. องค์ประกอบการประเมินหลักสูตร
7. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผล
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ (Product) ผลประโยชน์ : คุณค่า (Value) ความพอใจ (Satisfaction) และคุณภาพ (Quality) ผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์ในการสนองความจำเป็นหรือความต้องการหรือความอยากของตนเอง Philip Kotler (1999) (อ้างใน นภวรรณ คณานุวรักษ์ และกัญช์ อินทรโกเศศ) ได้ให้ความหมายของผลิตภัณฑ์ไว้ว่า “ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่สามารถนำเสนอเข้าสู่ตลาดเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้บริโภค” จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่าผลิตภัณฑ์รวมถึงสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งหมายถึง การบริการ บุคคล องค์กร สถานที่ แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ นักการตลาดหรือนักโฆษณา ส่วนใหญ่จะนำเอาคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ไปเสนอเป็นภาพ คำบรรยาย เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบและนำไปสู่การตัดสินใจในที่สุด ในชีวิตประจำวันผู้บริโภคมีสินค้าให้เลือกมากมายและสิ่งที่นักการตลาดจำเป็นต้องทราบ คือผู้บริโภคเลือกผลิตภัณฑ์อย่างไร รับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ด้านใดบ้างเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกซื้อคุณค่า (Customer Value) คือ ความแตกต่างระหว่างคุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับหลังจากการใช้การได้ครอบครองเป็นเจ้าของ และราคาผลิตภัณฑ์ Philip Kotler (1999) (อ้างใน นภวรรณ คณานุวรักษ์ และกัญช์ อินทรโกเศศ)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552 : 455) ได้ให้ความหมายว่า พอใจ หมายถึงสมใจ ชอบใจ เหมาะ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

สมศักดิ์ คงเทียน และอัญชลี โพธิ์ทอง. (2542 : 154) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้

1. เป็นผลรวมความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับระดับความชอบหรือไม่ชอบต่อสภาพต่าง ๆ

2. เป็นผลของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ

3. เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ดี สำเร็จจนเกิดความภาคภูมิใจ และได้ผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่หวังไว้

ฟ้ามุ่ย สุกัณศีล. (2548 : 25) กล่าวว่า ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้นจากความหมาย ดังกล่าวของนักวิชาการพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ จะทำให้บุคคลเกิดความสบายใจหรือ สนองความต้องการทำให้เกิดความสุขเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอน

ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีลำดับความต้องการมาสโลว์ (Maslow Hierarchy of Needs Theory) (Abraham Maslow) ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดีส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีสามประการ คือ

1. บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

2. ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับชั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

3. เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนอบตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมีห้ากลุ่มจัดแบ่งได้เป็นห้าระดับจากระดับต่ำไปสูง เพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้ โดยภาพ ดังนี้

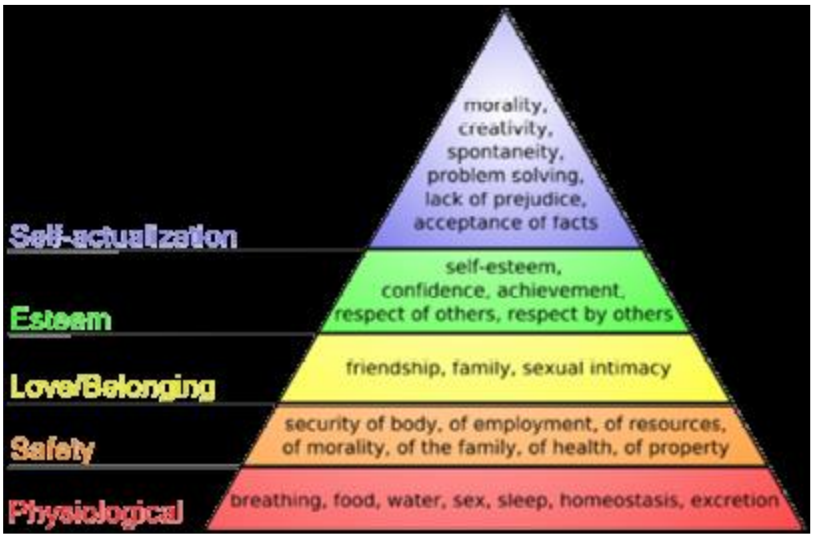

รูปที่ 1 แสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์

ลำดับที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุด และเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาจะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ลำดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพกฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสหภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ลำดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการงานแล้ว คนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ลำดับที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองแลเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ลำดับที่ 5 ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการงานเป็นต้น

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเองตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไขจูงใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมาไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์ แต่ทฤษฎีลำดับความต้องการของเขา เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลังๆ

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักหรือแนวทางการพัฒนาหรือสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ความหมายของหลักสูตรที่มีผู้ใช้กันมากจัดเป็น 5 กลุ่ม (ฉัตรนภา พรหมมา. 2542 ; อ้างอิงจากใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. 2539 :15-21) ได้แก่ หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียนและกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นคำศัพท์ทางการศึกษาคำหนึ่งที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคย และมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายและแตกต่างกันไป บางความหมายมีขอบเขตกว้าง บางความหมายมีขอบเขตแคบทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคลนั้น ๆ ที่มีต่อหลักสูตร เช่น

กู๊ด (1973 : 37) ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ในพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ว่า หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือ เพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักต่าง ๆ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา

โอลิวา (1982 : 102) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโปรแกรมสำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องประสบภายใต้การอำนวยการของโรงเรียน อีกทั้ง ยังหมายถึง การวางแผนการเรียนการสอน ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2532 : 9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2549 : 18-20) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน

หลักสูตรในฐานนะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระ หมายถึง วิชาและเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร

กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน กิจกรรม ประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน มีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แนวคิดนี้จะเน้นหลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารเป็นรูปเล่ม ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน

แนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนนี้ เป็นการมองหลักสูตรในลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น หรือ กิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่นักเรียนโดยโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะนำไปสู่ประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะต่าง ๆ อันแสดงถึงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน

แนวคิดของหลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียนนี้ จะเป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมที่กำหนด แผนสำหรับจัดโอกาสทางการศึกษาจะเกี่ยวกับจุดหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์

แนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นประสบการณ์ของผู้เรียนนั้น หมายถึงประสบการณ์ทุกอย่างของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนด้วย แนวคิดนี้เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การไม่เห็น

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางนั้น เป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังหรือคาดหมายให้เด็กได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไรในตัวผู้เรียนบ้าง แนวคิดนี้มองหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล จำต้องศึกษาและวางแผนให้สอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวคิดของหลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนนั้น เป็นการมองหลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดยโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า โดยรวมเอาแผนย่อย ๆ ที่เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่คาดหวังเข้าไว้ด้วย ดังนั้น แผนงานจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อผู้เรียนโดยโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

จากความหมายของหลักสูตรข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความหมายของหลักสูตรมีการขยาย

ความหมายและสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาต่างต้องการสร้างสรรค์และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นและได้มี

การจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตร ที่สำคัญประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

2. เนื้อหา เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไป คือ การเลือกเนื้อหาประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน และแบบเรียน เป็นต้น

การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครูและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอนตลอดทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ตามผลที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุการประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่ และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

ดังนั้น ส่วนใหญ่หลักสูตรทั่วไปจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ครบทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นตามข้อกำหนด อีกทั้งยังสามารถช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสามารถครอบคลุมในส่วนของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครบถ้วนสมบูรณ์

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรมี 6 องค์ประกอบได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
2. โครงสร้างหลักสูตร
3. เนื้อหาและประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
5. วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอน

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรมี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทำความเข้าใจหลักสูตร
2. กำหนดผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
3. กำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน
4. กำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ประเมิน
5. กำหนดคำถามในการประเมิน
6. กำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับการประเมิน
7. สร้างเครื่องมือและรวบรวมข้อมูล
8. เขียนรายงานและเผยแพร่

องค์ประกอบการประเมินหลักสูตร

ฉัตรนภา พรหมมา (2542 : 24) ได้พัฒนาเกณฑ์ประเมินหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ของสภาสถาบันราชภัฏ โครงสร้างเกณฑ์ประเมินหลักสูตร จำแนกตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร และจัดทำร่างเกณฑ์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับเทคนิคเดลฟาย และตรวจสอบเกณฑ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย นอกจากนี้ยังทดลองใช้เกณฑ์ประเมินหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร ซึ่งจากผลการวิจัยได้เกณฑ์ประเมินหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ของสภาสถาบันราชภัฏที่ผ่านการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งสิ้น 97 รายการ จำแนกตามองค์ประกอบของหลักสูตร เป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีเกณฑ์หลัก 7 ข้อ
2. ด้านโครงสร้างหลักสูตร และรายวิชา มีเกณฑ์หลัก 17 ข้อ
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน มีเกณฑ์หลัก 15 ข้อ
4. ด้านบริหารหลักสูตร มีเกณฑ์หลัก 9 ข้อ
5. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีเกณฑ์หลัก 12 ข้อ

6. ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีเกณฑ์หลัก 6 ข้อ

7. ด้านคุณภาพบัณฑิต มีเกณฑ์หลัก 11 ข้อ

การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผล

สามารถที่จะแบ่งหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดได้นั้น ถ้าประเทศดังกล่าวขาดแนวทางในการให้การศึกษาแก่ประชาชน ส่งผลกระทบโดยตรงกับการพัฒนาประเทศและการให้การศึกษา หมายถึง การให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติและค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ทางกาย หรืออีกนัยหนึ่ง การให้การศึกษาคือ การพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ฉะนั้นความสำเร็จของการศึกษาขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นประการสำคัญ เพราะหลักสูตรจะเป็นข้อกำหนดว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร ผู้ที่ทำการสอนได้ดีจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี

คำว่า หลักสูตร ตรงกับคำว่า Curriculum ในภาษาอังกฤษ มีผู้ให้คำจำกัดความของหลักสูตรว่า เป็นรายวิชาหรือกระบวนวิชาที่ต้องเรียน (Course of study) และพจนานุกรมภาษาอังกฤษ (The Random House Webster’s College Dictionary, 1991) ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรว่า “The aggregate of courses of study given in school, college etc.” มีความหมายว่า “การรวมรายวิชาต่างๆ หรือการรวมหมวดหมู่วิชาต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องศึกษา ซึ่งทางโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการจัดทำให้”

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2540 : 78) มีความเห็นว่า ความหมายของหลักสูตรระดับประถมมักจะครอบคลุมประสบการณ์ทั้งหมดและทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น เพราะเด็กอยู่ในสายตาและการดำเนินการศึกษาของครูตลอดเวลา ในระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรจะหันมาเน้นเรื่องของเนื้อหา และกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น และมีการแยกกิจกรรมนอกห้องเรียนออกมาเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือเสริมหลักสูตรต่างๆ สำหรับหลักสูตรระดับอุดมศึกษานั้นจะเน้นพิเศษในเรื่องของเนื้อหาและองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อเนื้อหาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะชีวิตนอกห้องเรียน นอกเหนือจากเนื้อหาแล้วอาจารย์จะมีบทบาทน้อย ผู้เรียนย่อมมีอิสระที่จะรับและเลือกโดยเสรี

ทาบา (1962) “หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้อันประกอบด้วยวัตถุประสงค์ จุดหมายการคัดเลือกเนื้อหาสาระต่างๆ การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล”

แทนเนอร์ (1980) “หลักสูตร หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่สร้างขึ้นและพัฒนาต่อมาอย่างเป็นระบบ ภายใต้การดูแลของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น”

นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. Curriculum as Experiences หลักสูตรในรูปของประสบการณ์ หรือความรู้ความชำนาญ มโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องการมีประสบการณ์ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้นำประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับเหล่านั้นไปพัฒนาความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่างๆ อันเป็นหนทางมุ่งไปสู่การปฏิบัติเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายภาคหน้า

2. Curriculum as Objectives หลักสูตรในรูปของวัตถุประสงค์หลักสูตรเมื่อได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขจากหลักสูตรดั้งเดิมแล้ว นักการศึกษาก็ได้แยกแยะหลักสูตรและหลักการสอนออกจากกันโดยกล่าวว่า หลักสูตร (Curriculum) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ส่วนการสอน (Instruction) คือ วิธีการที่ไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. Curriculum as a Plan หลักสูตรในรูปของการวางแผนหลักสูตร คือ แผนที่จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ (Learning Opportunities) เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ในเป้าประสงค์โดยทั่วไป (Board Goals) และวัตถุประสงค์เฉพาะที่สัมพันธ์กัน (Related Specific Objectives) สำหรับประชากรในแต่ละกลุ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของหลักสูตร คือ การรวบรวมความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำให้เกิดแผนการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของผู้ศึกษา และมีการเน้นให้ผู้ศึกษาได้มีการพัฒนาทางด้านความคิด ทักษะต่างๆ และเปิดโอกาสการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ศึกษาต้องการในอนาคต

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรทุกหลักสูตรจะมีลักษณะสมบูรณ์ต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน และองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการสอนและจัดดำเนินการ การประเมินผลตามหลักสูตร เมื่อนำหลักสูตรไปใช้ ดังเช่น

ธำรง บัวศรี. (2532 : 9-12) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนโดยใช้วิชาต่างๆ เป็นเครื่องมือ ดังนั้น โครงสร้างหลักสูตรจึงประกอบด้วยวิชาต่างๆ หลายวิชา อาจมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้

2. จุดประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชานั้นๆ เป็นสำคัญ

3. โครงสร้างของเนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาของแต่ละวิชาที่มีความเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น และจะถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อสะดวกแก่การเรียนการสอน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ด้วยการมุ่งให้ผู้เรียนจำเนื้อหาวิชาการส่งเสริมพัฒนาการในด้านอื่นๆ ถือว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือไม่ก็เป็นผลพวงจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

5. การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งในเรื่องความรู้และทักษะในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมา

นอกจากนี้ องค์ประกอบของหลักสูตร ควรมี 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

ทาบา (1962) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าจะมีรูปแบบอย่างไรก็ตาม ควรมีองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกันคือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

เมื่อพิจารณาดูแล้วจะพบว่าองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันหมด

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

การกำหนดจุดประสงค์ในระดับหลักสูตร ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539 : 22-29)ได้กล่าวถึงหลักสำคัญที่พึงยึดถือในการกำหนดจุดประสงค์ในระดับหลักสูตรหรือ “จุดหมาย” ไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดจุดหมายของหลักสูตร โดยยึดปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสังคมด้วย เช่น ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จุดหมายที่กำหนดขึ้น จึงต้องสนับสนุนแนวความคิดประชาธิปไตยและสอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา

2. ต้องสอดคล้องและส่งเสริมค่านิยมของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องยึดเอาค่านิยมของสังคมเป็นรากฐานในการกำหนดจุดหมาย เช่น การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ การแต่งกายสุภาพในที่ชุมชน การมีความกตัญญูต่อผู้มีอุปการคุณ เป็นต้น

3. ต้องมุ่งสนองความต้องการและแก้ปัญหาของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรต้องวิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบว่า สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสังคมคืออะไร และต้องเข้าใจว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ ฉะนั้นปัญหาและความต้องการแต่ละระยะย่อมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรจะทำคือ จะต้องมองไปข้างหน้าว่าแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจะเป็นอย่างไร แล้วกำหนดจุดหมายให้รับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนั้น

4. ต้องสนองความต้องการของผู้เรียน เกณฑ์ความต้องการของผู้เรียนได้มีการกำหนดไว้หลายลักษณะซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสม

5. ต้องสอดคล้องและส่งเสริมจุดหมายของหลักสูตรระดับอื่น การกำหนดจุดหมายควรต้องคำนึงถึงจุดหมายของหลักสูตรระดับอื่นด้วย กล่าวคือ ต้องกำหนดจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอื่นๆ ให้สอดคล้องกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษามุ่งให้

ผู้เรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและทางจิต และจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ก็เท่ากับว่าจุดหมายของหลักสูตรทั้งสองระดับนี้สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

6. ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ การกำหนดจุดหมายจะมีผลหรือไม่ขึ้นอยู่ที่การนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น จะต้องกำหนดจุดหมายให้ชัดลงไปเพื่อไม่ให้เกิดความไขว้เขวในการตีความจุดหมาย บางจุดหมายมีความหมายกว้างยากแก่การปฏิบัติ เช่น กล่าวว่าเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี คำว่า "พลเมืองดี" ผู้ปฏิบัติอาจตีความได้หลายนัย เช่น อาจหมายถึงการเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือมีสัมมาอาชีวะ หรืออยู่ในศีลธรรม หรือร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างรวมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้การปฏิบัติย่อมสับสนได้

7. ต้องให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียนและสังคม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรไม่ควรหนักไปทางด้านใดด้านหนึ่งในระหว่างความต้องการของผู้เรียนและสังคมมากเกินไปเพราะจะเกิดผลเสียได้

8. ต้องให้มีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ หรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ในทฤษฎี และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติได้

เนื้อหาวิชาในหลักสูตร

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาวิชา กล่าวโดย ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539 : 22-29) ในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาวิชานั้น ก่อนอื่นนักพัฒนาหลักสูตรควรจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์แต่ละข้อว่าควรจะประกอบด้วยเนื้อหาอะไร ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวควรจะให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จะพัฒนาระบบความคิด และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ อย่างไรก็ตาม นักพัฒนาหลักสูตรพึงต้องระวังด้วยว่ามีเนื้อหาต่างๆ มากมายที่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ในข้อหนึ่งๆ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในเรื่องข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยี ดังนั้น หากนักพัฒนาหลักสูตรไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหา ก็อาจจะบรรจุเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน หรือเรียนรู้ได้ผิวเผินไม่ลึกซึ้ง และอาจสอนไม่ทันได้ในที่สุด ซึ่งจะเป็นผลเสียทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน

ในเรื่องหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาวิชา มีนักการศึกษาเสนอแนวทางไว้หลายท่าน ในที่นี้จะขอสรุปหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่นักพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงในการเลือกเนื้อหาวิชาทั้งในระดับหลักสูตร ระดับชั้นเรียน และระดับรายวิชาดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ (Significance) นักพัฒนาหลักสูตรควรมีการเรียนวิชานั้นๆ หรือวิชาอื่นๆ ในระดับสูงขึ้นไป หรือประกอบอาชีพต่อไป ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และเจตคติที่ดี

2. ความถูกต้องทันสมัย (Validity) เนื้อหาวิชาควรมีความถูกต้อง ทันสมัย เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการศึกษาวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ มีมากขึ้น ทำให้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่เคยคิดว่า

ถูกต้องและดีในสมัยหนึ่ง อาจจะเป็นเรื่องล้าสมัยในระยะต่อมาได้ นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่ถูกต้องและทันสมัย

3. มีความน่าสนใจ (Interest) เนื้อหาวิชาควรมีความรู้หลายๆ ประเภท มีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในกาแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจในการเรียนมากขึ้น นักพัฒนาหลักสูตรยังควรเลือกเนื้อหาวิชาที่มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ ควรให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์และความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาต่างๆ ด้วย ผู้เรียนจะได้เกิดความสนใจในสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น

4. เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Learn Ability) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเนื้อหาวิชาที่มีความยากง่ายและสอดคล้องเหมาะสมกับวัยหรือลำดับขั้นของการพัฒนาการทั้งร่างกาย สมอง และจิตใจรวมทั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกินความสามารถของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทุกด้านอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลาเรียนได้ด้วย

5. สอดคล้องกับจุดประสงค์ (Appropriateness to Objectives) เนื้อหาวิชาการจะมีความสอดคล้องและตอบสนองจุดประสงค์

6. เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้เรียน (Usefulness) เนื้อหาวิชาควรมีประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีประโยชน์ต่อผู้เรียน และพัฒนาสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น ในยุคโลกาภิวัตน์วิชาคอมพิวเตอร์อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการประกอบอาชีพต่อไปภายหน้าเป็นต้น

7. เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ (Feasibility) นักพัฒนาหลักสูตรควรเลือกเนื้อหาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เมื่อพิจารณาในแง่ความพร้อมด้านเวลา บุคลากรผู้สอน วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ

การเลือกเนื้อหาวิชา

เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื้อหาวิชาที่ใช้ในหลักสูตรจำต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปด้วย และการจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานั้นก็คือการพิจารณาเลือกสรรเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับหลักสูตรนั่นเอง การเลือกเนื้อหาวิชาใดบรรจุลงในหลักสูตรจำเป็นต้องมีการพิจารณากันอย่างละเอียดรอบคอบ ไม่เช่นนั้นแล้วเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรก็อาจไม่เหมาะสมหรือไม่สนองตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ฟาร์เซอร์ (อ้างอิงในวิชัย ดิสสระ. 2535 : 24) ให้ข้อคิดไว้ว่าการพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนั้น โดยทั่วๆ ไปแล้วมักจะคำนึงถึงหลักใหญ่ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1. สมรรถภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิธีการเรียนรู้
2. ความเหมาะสมของความรู้ที่จะนำมาสอน
3. เป้าหมายและความต้องการของสังคมที่มีโรงเรียน

การจัดเนื้อหาวิชา กล่าวโดย ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539 : 22-29) เมื่อนักพัฒนาหลักสูตรได้เลือกเนื้อหาวิชาแล้ว สิ่งต่อไปที่ต้องดำเนินการคือ การจัดลำดับเนื้อหา (Organization of Content) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การจัดตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก (The Simple-to-Complex Approach) ควรจัดเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายและมีลักษณะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นก่อน แล้วจึงให้เรียนเนื้อหาที่ยากขึ้นไป เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งมีชีวิต ควรเริ่มจากสัตว์เซลเดียวที่มีระบบร่างกายไม่สับสนก่อนแล้วจึงไปถึงสัตว์ที่ประกอบไปด้วยหลายเซล มีระบบร่างกายสับสน เช่น คนหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมประเภทอื่นๆ เป็นต้น

2. การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (The Pre-requisite Learning Approach) ควรสำรวจก่อนว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเรื่องที่กำหนดให้หลักสูตรหรือในการสอนเรื่องใด ผู้เรียนควรรู้อะไรมาก่อนบ้าง เมื่อทราบแล้วก็นำสิ่งนั้นมาสอนก่อนเพื่อเป็นการปูพื้นฐาน เช่น ในการจัดลำดับเนื้อหาวิชาเลขคณิต ผู้เรียนจะเข้าใจการคูณและหารได้จำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจวิธีการบวกและลบก่อน

3. การจัดลำดับของกาลเวลา (The Chronological Approach) เนื้อหาจะได้รับการจัดลำดับโดยใช้เวลาเป็นเกณฑ์ เช่น จัดเนื้อหาเรียงจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน หรือเรียงจากปัจจุบันไปหาอดีต การจัดแบบนี้จะเหมาะสมสำหรับวิชาที่มีเนื้อหาเรียงลำดับตามเหตุการณ์หรือกาลเวลา เช่นวิชาประวัติศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษที่ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการทางตัวอักษรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นต้น

4. การจัดตามหัวข้อหรือเรื่อง (The Thematic Approach) การจัดแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรต้องจัดเนื้อหาย่อยๆ (Content Elements) ให้อยู่ในหัวข้อหรือเรื่องหนึ่งๆ หลักสูตรอาจประกอบด้วยหลายหัวข้อได้ หัวข้อแต่ละเรื่องจะเป็นอิสระคือ ไม่ต้องเป็นความรู้พื้นฐานของหัวข้ออื่นๆ หรือบางหัวข้ออาจต้องให้ผู้เรียนเรียนก่อนหลังก็ได้ นักพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาจัดลำดับที่จะส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิผลในการเรียนของผู้เรียน เช่น ในวิชาวรรณคดีอังกฤษ ผู้เรียนควรเรียนหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวกับเรื่องสั้นก่อนที่จะเรียนเรื่องที่เกี่ยวกับนวนิยาย ทั้งนี้เนื่องจากถึงแม้ว่าทั้งสองเรื่องจะใช้ทักษะการอ่านอย่างเดียว แต่ถ้าผู้เรียนมีประสบการณ์ในการอ่านเรื่องสั้นก็จะทำให้ผู้เรียนไม่ลำบากในการอ่านเรื่องราวที่ยกขึ้น เช่น นวนิยาย

5. การจัดลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม (The Part-to Whole Approach) การจัดเนื้อหาโดยให้ผู้เรียนเข้าใจส่วนย่อยๆ แล้วค่อยๆ พัฒนาความรู้ความเข้าใจไปยังส่วนรวม เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเดินทางของแสง ก่อนจะไปสู่ความรู้เรื่องการเกิดรุ้งกินน้ำ หรือให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนรอบๆ ตัวก่อนที่จะขยายไปสู่ความรู้เกี่ยวกับประเทศทั้งหมดเป็นต้น

6. การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The Whole-to Part Approach) การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้จะตรงกันข้ามกับวิธีการจัดตามลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม กล่าวคือจะให้ผู้เรียนเรียนสิ่งที่เป็นภาพรวมทั้งหมดก่อน แล้วจึงเรียนส่วนที่ย่อยหรือแคบลง เช่น ในวิชาภูมิศาสตร์ หลักสูตรอาจกำหนดให้ผู้เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ทั่วๆ ไปก่อน เช่น เรียนเรื่องโลกก่อนแล้วจึงไปถึงทวีปและประเทศตามลำดับ หรือถ้าเป็นขอบเขตของประเทศไทย ผู้เรียนจะทราบถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั่วๆ ไปของประเทศไทยก่อน แล้วจึงไปสู่ภาคต่างๆ จังหวัดต่างๆ ตามลำดับ

ในการจัดเนื้อหาวิชา นักพัฒนาหลักสูตรสามารถใช้วิธีการจัดหลายๆ วิธีได้ เช่น วิชาประวัติศาสตร์อาจจะจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับตามเวลา และตามหัวข้อหรือเรื่อง (Them) กล่าวคือ

จัดเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์เป็นหัวข้อๆ และในแต่ละหัวข้อมีเนื้อหาสาระที่จัดตามลำดับของกาลเวลา เป็นต้น ในปัจจุบันแนวความคิดในการจัดเนื้อหาจะมุ่งให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาที่สัมพันธ์และมีขอบเขตที่เริ่มจากสิ่งใกล้ตัวของผู้เรียนไปสู่สิ่งที่ไกลตัว จากเนื้อหาที่มีขอบเขตที่แคบและเป็นรูปธรรมเข้าใจง่ายไปสู่เนื้อหาที่มีขอบเขตกว้างและเป็นนามธรรมมากขึ้น

การจัดเนื้อหาวิชา นอกจากจะมีการเรียงลำดับของเนื้อหาแล้ว การจัดเนื้อหาวิชายังสามารถจัดได้โดยยึดสาระความรู้ของแต่ละศาสตร์เป็นหลัก (Logical Organization) และ/หรือโดยยึดจิตวิทยาเป็นหลัก (Psychological Organization)

การจัดเนื้อหาโดยยึดสาระความรู้ของแต่ละศาสตร์เป็นหลัก เป็นการจัดเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของโครงสร้างความรู้ในศาสตร์นั้นๆ เป็นหลักตายตัว โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลหรือความสนใจของผู้เรียน ซึ่งมีข้อดีคือ ช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางสติปัญญาของผู้เรียนได้ดีเนื่องจากผู้เรียนได้รับความรู้ตามความยากง่ายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูผู้สอนก็สามารถวางแผนการเรียนการสอนได้ง่ายและถ่ายทอดสะดวก ข้อเสียคือ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนเนื่องจากครูให้ความสำคัญแก่สาระของเนื้อหา จึงมักเน้นการบรรยายเป็นหลัก

การจัดเนื้อหาโดยยึดจิตวิทยาเป็นหลัก เป็นการจัดเนื้อหาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาที่จัดนั้นจะไม่มีการกำหนดอย่างละเอียดตายตัว แต่จะกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเป็นหัวข้ออย่างกว้างๆ เพื่อให้ครูและผู้เรียนมีเสรีภาพในการจัดเนื้อหาและวิธีการสอนตามความสนใจมากขึ้น ข้อดีของการจัดเนื้อหาในลักษณะนี้คือ สามารถจัดเนื้อหาและการสอนได้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Active Learning) เนื่องจากครูและผู้เรียนมีการวางแผนร่วมกัน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าท่อง ข้อเสียคือ การจัดเนื้อหาโดยยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักอาจทำให้ผู้เรียนไม่มีคุณลักษณะตามที่จุดมุ่งหมายของการศึกษากำหนด และเป็นการยากที่จะจัดเนื้อหาและการสอนที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทุกคน

ระบบการเรียนการสอน

การทำกิจกรรมหรืองานใดๆ ก็ตาม ถ้าทำอย่างมีระบบก็จะช่วยให้ทำได้อย่างสะดวก ทำได้สำเร็จเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ การมีระบบก็คือ การทำหน้าที่หรือจัดไว้อย่างเป็นระเบียบของส่วนประกอบต่างๆ ในระบบนั้น มีความสัมพันธ์หรือเสริมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจำเป็นที่ผู้ทำหน้าที่สอนจะต้องพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ ในการพัฒนาการสอนจำต้องจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งในระบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่เป็นตัวป้อนกระบวนการและผลผลิต

ตัวป้อน (Input)

ตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้าระบบ คือส่วนประกอบต่างๆ ที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้สอนหรือครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำ ให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย เช่น ความรู้ความสามารถ ความรู้จำแนกเป็นความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน ความรู้ในเทคนิคการสอนต่างๆ ความรู้ในสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความตั้งใจในการสอน ฯลฯ

ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนหลายประการ เช่น ความถนัด ความรู้พื้นฐานเดิม ความพร้อม ความสนใจ และความพากเพียรในการเรียน ทักษะในการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่เรียน ฯลฯ ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 2 ด้านการเรียนรู้ โดยมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสร้างประสบการณ์จริง

หลักสูตร หลักสูตรเป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เรียนกิจกรรมการเรียนการสอน (รวมวิธีสอนและสื่อการเรียนการสอน) และการประเมินผลสิ่งอำนวยความสะดวก อาจเรียกอีกอย่างว่า “สิ่งแวดล้อมการเรียน” เช่น ห้องเรียน หรือสถานที่เรียน ซึ่งประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง อุณหภูมิ กระดานดำ เป็นต้น

กระบวนการ (Process)

กระบวนการในระบบการเรียนการสอน ก็คือ การดำเนินการสอนซึ่งเป็นการนำเอาตัวป้อนซึ่งเป็นวัตถุดิบในระบบมาดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ในการดำเนินการสอนอาจมีกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรม ได้แก่ การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน การสร้างความพร้อมในการเรียนการใช้เทคนิคการสอนต่างๆ และการใช้กิจกรรมเสริม

การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียน และได้สนเทศที่นำมาใช้ช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังขาดพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเรียน ให้ได้มีพื้นฐานที่พร้อมที่จะเรียนโดยไม่มีปัญหาใดๆ ซึ่งถ้าหากได้รับการช่วยเหลือดังกล่าว ผู้เรียนอาจเรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ขาดความสนใจในการเรียนเรื่องนั้น และประสบความล้มเหลวในการเรียน ส่งผลให้การเรียนในเรื่องต่อๆ มามีปัญหาโดยตลอด การตรวจสอบพื้นฐาน อาจทำได้โดยการซักถามในผู้เรียนคิดตอบคำถามที่ใช้ถามจะเป็นเรื่องที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน แต่วิธีที่ดีกว่านี้ก็คือใช้แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนทุกคน แล้วทำการเสริมพื้นฐานสำหรับผู้ที่มีปัญหา ซึ่งมีหลายวิธี วิธีที่ง่ายและใช้เวลาไม่มากนักก็คือ การเฉลยคำตอบของข้อสอบทุกข้อ โดยใช้วิธีอภิปรายและซักถามคำตอบจากผู้เรียน การตรวจสอบเสริมพื้นฐานจะทำครั้งเดียวในชั่วโมงแรกที่พบผู้เรียนการสร้างความพร้อมในการเรียนเมื่อเริ่มชั่วโมงเรียน โดยทั่วไปแล้วจะมีผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียน เช่น พูดคุยกัน คิดถึงเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาที่เรียน ฯลฯ ถ้าผู้สอนเริ่มบรรยายไปเรื่อยๆ อาจไม่ได้ผลตามที่ต้องการ โดยเฉพาะในช่วงต้นชั่วโมงนั้น จึงควรดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การเรียนโดยเร็ว ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น

1. ใช้คำถาม ถามนำให้ผู้เรียนคิดตอบ โดยถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนเรื่องนั้น เช่น ถามเหตุการณ์ปัจจุบัน ถามถึงสิ่งที่เรียนไปแล้วในชั่วโมงก่อน ฯลฯ

2. ใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยเร้าความสนใจ เช่น ให้ฟังเทป ให้ดูวีดิทัศน์ ภาพ แผนภูมิ ของจริง ฯลฯ

3. ยกเรื่องที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจมาเล่านำเข้าสู่บทเรียนในการสร้างความพร้อม ไม่ควรใช้เวลามากเกินไป ควรจะใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที และทำทุกครั้งที่สอน เมื่อพบว่าผู้เรียนยังไม่พร้อม หรือเห็นว่าทำแล้วจะบังเกิดผลดีขึ้นการใช้เทคนิคการสอนต่างๆ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมแล้ว ก็จะทำการสอนโดยใช้เทคนิค วิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีให้เลือกหลายวิธี

การใช้กิจกรรมเสริม วิธีการสอนแต่ละวิธีหรือรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะมีกิจกรรมต่างๆ แตกต่างกันไป บางวิธีมีกิจกรรมเดียว บางวิธีหลายกิจกรรม ผู้สอนควรพิจารณากิจกรรมต่างๆที่จะเสริมกับวิธีสอน หรือรูปแบบการสอนที่ตนเลือกใช้ หรือเห็นว่าเมื่อนำไปเสริมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนนั้นแล้ว จะช่วยให้บรรลุผลการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

การใช้คำถามชนิดต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยจูงใจผู้เรียนควบคุมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ติดตามการเรียน คิดค้นหาคำตอบ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการคิด ความเข้าใจ การใช้เหตุผล ขยายมโนทัศน์ และสร้างความกระจ่างชัดในมโนทัศน์ อาจจำแนกประเภทของคำถามตามการแบ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย หรือถามในลักษณะ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม การทบทวนสรุปเป็นกิจกรรมท้ายชั่วโมงที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระ รู้จักสรุปสาระสำคัญ ฯลฯ

ผลผลิต (Outcome)

ผลผลิต คือผลที่เกิดขึ้นในระบบซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของระบบ สำหรับระบบการเรียนการสอน ผลผลิตที่ต้องการคือ การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาที่ดีในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

ผลด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน สามารถคิดเปรียบเทียบโยงความสัมพันธ์หรือที่เรียกว่าคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ สามารถใช้วิจารณญาณตัดสินลงสรุปชี้ขาด ประเมินค่าได้ สามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นได้ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehensive) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมิน (Evaluation) ผลด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ก็คือ ผู้เรียนมีการจัดจำแนกความรู้สึกที่พอเชื่อถือได้โดยอาจจะมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสถานที่เรียน เจตคติ ค่านิยม ตลอดจนความสนใจต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยผลที่ได้จากจิตพิสัยเราสามารถที่จำแนกเป็นขั้นตอนไว้ คือ การรับ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การรู้คุณค่าหรือค่านิยม (Valuing) การจัดระบบ (Organizing) และการสร้างบุคลิกลักษณะ (Characterization)

ผลด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ก็คือ ผู้เรียนมีความคล่องแคล่ว มีความชำนาญในทางการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น การใช้มือ ใช้สายตา ฯลฯ ทักษะด้านพิมพ์ดีด

เล่นดนตรี เล่นกีฬา ทักษะในการสร้างผลผลิต ด้านศิลปะ หัตถกรรม การช่าง อุตสาหกรรมการเกษตร เป็นต้น

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า "การประเมิน"ไม่ได้มุ่งเพียงแต่ผลการตัดสินคุณค่าของโครงการหรือโปรแกรมเท่านั้น ดังที่สตัฟเฟิลบีม (1971) เน้นว่าการประเมินหมายถึงกระบวนการพิจารณาและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับโปรแกรมหรือโครงการนั้น อีกทั้ง "การประเมิน ถือเป็นการกำหนดคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งรวมทั้งการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่จะตัดสินคุณค่าโปรแกรม ผลผลิต กระบวนการ วัตถุประสงค์ หรือแสวงหาทางเลือกเพื่ออัตถประโยชน์ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์"

กู๊ด (1973 : 37) ให้ความหมายว่า กระบวนการค้นหาหรือตัดสินคุณค่าหรือจำนวนของบางสิ่งบางอย่าง โดยใช้มาตรฐานของการประเมิน รวมทั้งการตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์ภายในและ/หรือเกณฑ์ภายนอก

การประเมิน จึงเป็นการดึงเอาคุณค่าของสิ่งที่ประเมินออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ การประเมินจึงต่างจากการสำรวจ เพราะการประเมินจะตอบได้ว่าสิ่งที่ประเมินนั้นดีหรือไม่อย่างไร จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาสิ่งนั้น ดังนั้น การประเมิน มีค่าเท่ากับ การวัด + การตัดสินใจ (Evaluation = Measurement + Judgments) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์ที่ชัดเจน การวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินและเป็นการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณแทนคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ทำการประเมินแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งอาจจะเป็น "เกณฑ์ปกติ" (Norms) หรือ "มาตรฐาน" (Standard) ของสิ่งที่ทำการประเมิน โดยคุณภาพของการประเมินต้องมีการอ้างอิงกระบวนการที่สำคัญ 3 ส่วนคือ เป้าหมายหรือความต้องการของการประเมิน วิธีการประเมิน และผลการประเมิน ทั้งนี้เกณฑ์นั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับ มีความเป็นสากลสูง จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้ประเมินที่จะต้องสร้างเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ประเมินจึงมักสร้าง "เกณฑ์การประเมิน" (Criterion) แทนเกณฑ์ปกติหรือเกณฑ์มาตรฐาน นั่นคือ การประเมินที่ดีจะต้องมาจากการวัดที่น่าเชื่อถือและเกณฑ์ที่ใช้วัดต้องเป็นที่ยอมรับการประเมินหลักสูตร จึงเป็นกระบวนการที่ให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในลักษณะต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน กิจกรรมต่างๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการบริหารของสถานศึกษา และการปฏิบัติงานของบุคลากร

การประเมินผลและการตัดสินใจคุณค่าของโปรแกรมศึกษาหรือหลักสูตร จึงเป็นวิธีเดียวที่จะให้ทางเลือกอย่างมีเหตุผลต่อการหาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานที่ทำอยู่และยังชี้ให้เห็นสิ่งที่ปฏิบัติดีอยู่แล้ว ผลการประเมินที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการพิจารณาความเที่ยงของโปรแกรมหรือหลักสูตรนั้นๆ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หรือประเมินการเรียนการสอน ควรเน้นให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยประเมินทั้งครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การประเมินผู้เรียนควรจะเน้นว่า

นักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้างมากกว่าที่จะประเมินว่านักเรียนสามารถรู้อะไรบ้าง และการประเมินหลักสูตรควรเป็นการประเมินทั้งระบบตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำมา กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงการลงไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ผลผลิต ตลอดจนผลข้างเคียงที่ได้จากการนำหลักสูตรไปใช้

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

นักวิชาการได้มีการกล่าวถึงความหมายของจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2523 : 48)กล่าวถึง จุดประสงค์ของการประเมินหลักสูตรว่า “เพื่อติดตามให้รู้ว่าหลักสูตรที่นำออกไปใช้เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมต่อสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียน ครู อาจารย์ และระบบบริหารหลักสูตร”

ทิศนา แขมณี. (2521 : 52) สรุปจุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

2. เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

ทาบา (1962) กล่าวว่า “การประเมินผลหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหาร และผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน ฯลฯ”

การประเมินผลหลักสูตรสามารถ กล่าวได้ว่า “เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกหลักสูตรเพื่อนักพัฒนาหลักสูตรจะได้รู้ว่า ควรจะได้รู้ว่าควรจะปรับปรุงหลักสูตรตรงไหนและอย่างไร และเพื่อที่จะให้ครูใช้หาคำตอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน”

จะเห็นได้ว่าข้อความที่ระบุจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรจากตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นข้างต้นนั้น สามารถประมวลเหตุผลหรือความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบ หรือพัฒนาโดยพิจารณาว่าหลักสูตรสามารถทำให้หลักการและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จหรือไม่

2. เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของหลักสูตร ทั้งในด้านตัวเอกสารหลักสูตรที่กำหนดหลักการจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของเนื้อหาสาระ ตลอดจนส่วนที่เป็นกระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งครอบคลุมการบริหาร และบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ฯลฯ

3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งหมายถึง ผลลัพธ์ของหลักสูตรที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ดังนั้น ในการประเมินหลักสูตรแต่ละครั้ง ผู้ประเมินจึงต้องตอบให้แน่ชัดว่าต้องการทราบสิ่งใด เหตุผลของการประเมินครั้งนั้นเป็นข้อ 1, ข้อ 2 หรือข้อ 3 หรือต้องการคำตอบมากกว่า 1 ข้อ หรือ

ต้องการทั้ง 3 ข้อ เพราะขอบเขตของการประเมินจะแปรผันไปตามจุดมุ่งหมาย ยิ่งจุดมุ่งหมายมีมากเท่าใด งานการประเมินก็จะขยายขอบเขตมากขึ้นเท่านั้น

สรุป การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดขั้นหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและระบบหลักสูตรจำเป็นที่ผู้ประเมินจะต้องมีความเข้าใจอย่างแท้จริงในจุดมุ่งหมาย สิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมีอยู่หลายประการ สิ่งที่ควรได้รับการประเมินก็ครอบคลุมหลายองค์ประกอบ รวมทั้งรูปแบบการประเมินก็มีอยู่หลากหลาย ซึ่งผลจากการประเมินหลักสูตรนั้นย่อมมีคุณประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตรอย่างแน่นอน หากการประเมินดังกล่าวกระทำอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมาย และวิธีการที่ชัดเจนเป็นที่น่าเชื่อถือ ผลจากการประเมินเอกสารหลักสูตรเมื่อนำไปปรับปรุงแล้วย่อมมีหลักประกันว่า หลักสูตรจะมีคุณภาพดี และมีข้อบกพร่องในด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย และเนื้อหาสาระน้อยที่สุดส่วนการประเมินระบบหลักสูตรจะเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่คิดว่าดีแล้วนั้น เมื่อนำไปใช้จริงจะมีผลดีตามที่คิดหรือไม่ และถ้าพบว่าไม่เกิดผลดีอย่างที่คิดก็ต้องรีบค้นหาว่าข้อบกพร่องที่ทำให้กระบวนการเกิดปัญหานั้นอยู่ที่ใด เพื่อจะได้ขจัดให้หมดไป แต่ถ้าหาจุดสะดุดในกระบวนการไม่พบก็จำเป็นต้องหันมาพิจารณาตัวหลักฐานกันอีกครั้งหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กเชษฐ์ กิ่งชนะ (2554) ศึกษาเรื่องบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) พัฒนาบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจการดำเนินการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา และ (3) เพื่อจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา ประชากรที่ใช้เป็นครูที่ปรึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา ความพึงพอใจในการดำเนินการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา ความพึงพอใจในคู่มือครูที่ปรึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า

1. บทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษาทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านสภาพการปรับตัว ได้แก่ ให้คำแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการสร้างนิสัยที่ดีในการเรียน และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวในกลุ่มเพื่อน การคบเพื่อน รองลงมาด้านวิชาการ ได้แก่ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน การเพิ่ม การถอนรายวิชาและการรักษาสภาพเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับด้านการพัฒนานักเรียน ได้แก่ ปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีและการมีความภูมิใจในวิชาชีพของตน ด้านระเบียบวินัย ได้แก่ การประสานงานกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาความประพฤตินักเรียน และให้คำแนะนำในเรื่องการแต่งกายให้ถูกระเบียบ และ ด้านสวัสดิการ ได้แก่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขอรับทุนการศึกษา

2. ความพึงพอใจในการดำเนินการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบทบาทและหน้าที่ครูที่ปรึกษา ทั้ง 3 ด้าน ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านวิทยากร ได้แก่ วิทยากรตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็น รองลงมา ด้านการดำเนินการ ได้แก่ ความเหมาะสมของอาหารกลางวันอาหารว่างและเครื่องดื่ม และด้านกิจกรรม ได้แก่ ความรู้ที่ท่านได้รับสอดคล้องกับความต้องการของท่าน

3. ความพึงพอใจในคู่มือปฏิบัติงานครูที่ปรึกษา ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ความเหมาะสมที่ครูที่ปรึกษาจะนำไปใช้ประกอบการศึกษาและครูที่ปรึกษาสามารถนำไปปฏิบัติจริง รองลงมา ด้านรูปเล่ม ได้แก่รูปแบบถูกต้องตามหลักวิชาการและด้านเนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาสาระครอบคลุม ตามลำดับ

ภาศิริ เขตปิยรัตน์ และสินีนาถ วิกรมประสิทธิ (2554) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ (4ปี) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2553 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ (4 ปี) ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2553 และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 ในสาขาวิชาต่าง ๆ ประกอบดวย สาขาการตลาด สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจสาขาธุรกิจบริการ และสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งสิ้น 215 คน และได้ทำการศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการตลาด) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 – 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยวิชาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษาทีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารธุรกิจ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาการตลาด มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 – 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่าง ๆของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและมัลติมีเดียสำหรับธุรกิจมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและมัลติมีเดียสำหรับธุรกิจ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีความพึงพอใจระดับมากประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 – 2.50 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากโดยวิชาวิชาการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความพึงพอใจในระดับ

มากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาการบริหารสวัสดิการและค่าตอบแทน วิชาองค์การและการจัดการ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา และ การสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาธุรกิจบริการ) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีเกรดเฉลี่ยสะสมน้อยกว่า 2.00 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก โดยวิชาวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารธุรกิจ 3 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับรายวิชาที่นักศึกษามีความพึงพอใจว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพมากที่สุด คือ วิชาศิลปะการต้อนรับและการสื่อสารในงานบริการ จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาธุรกิจบริการ มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมเป็น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา และด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง (2555) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการให้บริการด้านจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคาแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านบริการวิชาการ ด้านห้องสมุดอัตโนมัติ ด้านระบบสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งอานวยความสะดวก โดยจำแนกตาม ระดับชั้นปี และสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา การวิจัย ได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาโท ที่กาลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา (2554-2555) จานวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ (Percentage) คะแนนเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่า ที-เทสต์ (t-test) และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Anova) ผลของการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 120 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยกาลังศึกษาอยู่ สาขาวิชาบริหารการศึกษามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สาขาวิชารัฐศาสตร์

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง นักศึกษาระดับปริญญาโท มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่จำแนก ระดับชั้นปีต่างกัน พบว่ามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่มี สาขาวิชาต่างกัน พบว่า มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. ความพึงพอใจความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่มีต่อการให้บริการด้านการจัดการศึกษา จำแนกรายด้าน 4 ด้าน พบว่า

ด้านบริการวิชาการ นักศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะ ด้านการขอเอกสารหรือหนังสือรับรองต่าง ๆ มีความล่าช้า (การขอเอกสารสำคัญทางการศึกษาต้องส่งเอกสารไปยังส่วนกลาง)

ด้านห้องสมุดอัตโนมัติ นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะ ต้องการหนังสือตาราและเอกสารอ้างอิงที่ทันสมัยและมีจานวนเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา

ด้านระบบสื่อการเรียนการสอน ไม่มีข้อเสนอแนะ

ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม นักศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะ ด้านสถานที่จอดรถไม่เพียงพอกับจานวนรถที่เข้าติดต่อ ห้องน้าไม่ถูกสุขลักษณะ (ไม่สะอาด)

รัตนา พรมภาพ (2551) ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรปีการศึกษา 2550 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปการศึกษา 2550 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปการศึกษา 2550 ประกอบด้วย นิสิตหลักสูตรการศึกษา บัณฑิต นิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต และนิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต จำนวน 411 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.53 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามด้วยมาตราส่วนประมาณ คา 5 ระดับ โดยผ่านการทดสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ด้วยคา 0.92 สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ผลการวิจัย พบว่าความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปการศึกษา 2550 ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านรายวิชา ในหลักสูตร 3) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักศึกษาชั้นปี 2 ขึ้นไป ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 6 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 9,019 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 6,208 คน คิดเป็นร้อยละ 68.83

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น

แบบสอบถาม มี 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตร, อาจารย์ผู้สอน, ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา, กระบวนการเรียนการสอน, การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร, ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้, ระบบข้อร้องเรียน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ที่พึ่งของท้องถิ่น, สำนึกดี, มีความรู้, พร้อมสู้งาน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลช่วงเวลาเดียว (Cross – sectional approach) โดยแจ้งให้นักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป กรอกแบบประเมินในระบบ http://mis2.nrru.ac.th/ ก่อนสิ้นปีการศึกษา 2564 (1 มิถุนายน 2564 – 31 พฤษภาคม 2565)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2564 (เดือนพฤษภาคม 2565) ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 1 และตอนที่ 4 สำหรับค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 และตอนที่ 3

สำหรับการวัดตัวแปรเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรและผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ใช้วิธีการให้คะแนนของ Likert Scale (สุจิตรา บุญยรัตพันธ์. 2546 : 167) โดยแบ่งคะแนนความพึงพอใจ 5 ระดับ ดังนี้

ความพึงพอใจมากที่สุด 5 คะแนน
ความพึงพอใจมาก 4 คะแนน
ความพึงพอใจปานกลาง 3 คะแนน
ความพึงพอใจน้อย 2 คะแนน
ความพึงพอใจน้อยที่สุด 1 คะแนน

ส่วนเกณฑ์การวัดความพึงพอใจของนักศึกษานั้น ได้ใช้เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบคำบรรยายตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จากคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 6,208 คน ส่วนมากเป็นนักศึกษาภาคปกติ คิดเป็นร้อยละ 92.51 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 96.09 และส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 34.17 รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 28.96 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 26.50 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

รายการ	จำนวน (6,208 คน)	ร้อยละ (100)
ระบบการศึกษา		
ภาคปกติ	5,743	92.51
ภาค กศ.ปช.	224	3.61
ภาคพิเศษ	241	3.88
ปริญญาตรี	5,965	96.09
ประกาศนียบัตรบัณฑิต	168	2.71
ปริญญาโท	54	0.87
ปริญญาเอก	21	0.33
ชั้นปี 2	1,798	28.96
ชั้นปี 3	1,645	26.50
ชั้นปี 4	2,121	34.17
ชั้นปี 5	455	7.33
ชั้นปีอื่นๆ	189	3.04

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) เมื่อจำแนกรายคณะ 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด พบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกรายคณะ พบว่า

คณะครุศาสตร์ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.38) รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.35) ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.34) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.27) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.23) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.20)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านอาจารย์ผู้สอนสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมาคือ ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.21) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.19) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.11) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.10) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.07)

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.14) ด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านการจัดกิจกรรมเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.07) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.05) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.04)

คณะวิทยาการจัดการ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.14) รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.10) ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.07) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.04) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.03) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.00)

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตร ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาสูงที่สุด และด้านกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุดเท่ากัน 3 ด้าน (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.23) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.19) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.17) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.10)

คณะสาธารณสุขศาสตร์ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.39) รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ผู้สอนและด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.31) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.28) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.27) และด้านระบบข้อร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย 4.23)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการบริหารหลักสูตร

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
ผลความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรภาพรวมในทุกด้าน	**4.20**	**4.15**	**4.10**	**4.07**	**4.21**	**4.31**	**4.20**
1. หลักสูตร	**4.34**	**4.18**	**4.14**	**4.12**	**4.26**	**4.36**	**4.24**
1.1 รายวิชาในหลักสูตรมีประโยชน์และนำไปใช้ได้	4.40	4.24	4.17	4.18	4.28	4.37	4.29
1.2 หลักสูตรตอบสนองต่อการแข่งขันในตลาดแรงงาน	4.28	4.12	4.12	4.12	4.24	4.25	4.19
1.3 การจัดการศึกษาสอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.33	4.16	4.14	4.14	4.25	4.31	4.23
1.4 มีการจัดแผนการศึกษาตลอดหลักสูตรอย่างชัดเจน	4.36	4.19	4.15	4.12	4.25	4.31	4.24
2. อาจารย์ผู้สอน	**4.38**	**4.22**	**4.13**	**4.12**	**4.23**	**4.36**	**4.25**
2.1 มีความรับผิดชอบในการสอน	4.39	4.24	4.14	4.12	4.20	4.35	4.26
2.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.39	4.24	4.14	4.12	4.24	4.36	4.26
2.3 สนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ	4.37	4.23	4.14	4.16	4.21	4.39	4.26
2.4 ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4..33	4.20	4.12	4.12	4.22	4.36	4.23
2.5 สอนตรงตามเนื้อหาและเวลาที่กำหนด	4.35	4.20	4.10	4.11	4.25	4.31	4.23
2.6 มีการวัดและประเมินผลที่ชัดเจนและเหมาะสม	4.35	4.21	4.14	4.10	4.24	4.38	4.24

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
3. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	**4.38**	**4.21**	**4.15**	**4.07**	**4.25**	**4.39**	**4.25**
3.1 อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าพบนักศึกษาตามกำหนดเวลาในตารางเรียนตารางสอน	4.36	4.21	4.15	4.06	4.23	4.35	4.24
3.2 อาจารย์ที่ปรึกษามีช่องทางอื่นๆ ในการรับฟังปัญหาของนักศึกษานอกเหนือจากตารางที่กำหนด	4.38	4.23	4.15	4.09	4.26	4.35	4.25
3.3 อาจารย์ที่ปรึกษาชี้แจงแนะนำให้นักศึกษาเข้าใจวิธีเรียนและวิธีศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	4.38	4.22	4.16	4.08	4.24	4.38	4.25
3.4 อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียน เช่น การเลือกรายวิชาเรียน การปรับแผนการเรียน การเพิ่มถอนรายวิชาเรียน การยกเลิกรายวิชา เป็นต้น	4.36	4.19	4.14	4.05	4.25	4.37	4.23
3.5 อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับนักศึกษา เช่น สวัสดิการ การบริการ ทุนการศึกษา เป็นต้น	4.38	4.19	4.14	4.02	4.28	4.38	4.23
3.6 อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาตลอดหลักสูตร	4.38	4.21	4.15	4.06	4.28	4.40	4.25
3.7 อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	4.39	4.21	4.15	4.07	4.26	4.40	4.25
3.8 อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา	4.41	4.23	4.17	4.09	4.28	4.42	4.27
3.9 การควบคุม ดูแล การให้คำปรึกษาวิชาการ (ปริญญาตรี) หรือวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ (บัณฑิตศึกษา)	4.38	4.21	4.16	4.07	4.25	4.43	4.25

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
4. กระบวนการเรียนการสอน	**4.35**	**4.19**	**4.12**	**4.10**	**4.26**	**4.36**	**4.23**
4.1 มีการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม	4.33	4.17	4.13	4.08	4.21	4.37	4.22
4.2 การเรียนการสอนช่วยสร้างให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ	4.36	4.20	4.10	4.11	4.24	4.39	4.24
4.3 กระบวนการเรียนการสอนทำให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการทำงานได้	4.36	4.21	4.13	4.09	4.23	4.36	4.24
4.4 นักศึกษาและอาจารย์มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.35	4.19	4.12	4.11	4.29	4.35	4.23
4.5 การจัดตารางเรียนมีช่วงเวลาให้นักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง	4.33	4.18	4.12	4.10	4.28	4.34	4.22
4.6 กระบวนการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา	4.35	4.20	4.14	4.10	4.29	4.33	4.23
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	**4.27**	**4.11**	**4.07**	**4.04**	**4.19**	**4.27**	**4.16**
5.1 ระหว่างการศึกษานักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการสู่ชุมชน	4.26	4.10	4.06	4.02	4.20	4.29	4.15
5.2 ระหว่างการศึกษานักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยของอาจารย์	4.26	4.10	4.09	4.05	4.21	4.24	4.15
5.3 ระหว่างการศึกษานักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.25	4.10	4.05	4.02	4.18	4.26	4.14
5.4 มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักศึกษาอย่างเหมาะสม	4.30	4.14	4.08	4.08	4.18	4.28	4.18

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
6. ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	**4.23**	**4.10**	**4.05**	**4.03**	**4.17**	**4.28**	**4.14**
6.1 แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีคุณภาพและเหมาะสม	4.33	4.15	4.10	4.07	4.17	4.30	4.20
6.2 อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่พักนักศึกษา มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษา	4.24	4.12	4.04	4.08	4.19	4.29	4.15
6.3 ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา หนังสือ แหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้	4.25	4.10	4.05	4.06	4.18	4.31	4.15
6.4 เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	4.28	4.13	4.07	4.07	4.24	4.28	4.17
6.5 มีการจัดพื้นที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือทำงานร่วมกัน	4.27	4.11	4.08	4.05	4.17	4.30	4.16
6.6 ความเหมาะสมของสวัสดิการนักศึกษา	4.17	4.07	4.03	4.02	4.15	4.26	4.10
6.7 ความพร้อมทางด้านสภาพทางกายภาพของมหาวิทยาลัย เช่น สนามกีฬา ศูนย์แพทย์ชุมชน โรงอาหาร แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในมหาวิทยาลัย	4.26	4.11	4.05	4.06	4.18	4.30	4.16
6.8 มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย	4.17	4.05	4.02	3.99	4.14	4.25	4.09
6.9 มีห้องทำงานวิจัย (ที่ไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย	4.17	4.04	4.04	3.98	4.15	4.27	4.09
6.10 มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย	4.19	4.08	4.04	3.99	4.19	4.27	4.11
6.11 การเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตในระบบไร้สายภายในมหาวิทยาลัย	4.24	4.10	4.04	4.03	4.16	4.26	4.14

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
7. ระบบข้อร้องเรียน	**4.20**	**4.07**	**4.04**	**4.00**	**4.10**	**4.23**	**4.10**
7.1 มีช่องทางในการรับข้อร้องเรียนของนักศึกษาที่หลากหลาย	4.19	4.07	4.05	4.00	4.08	4.23	4.10
7.2 มีการจัดการข้อร้องเรียนได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว	4.17	4.05	4.02	4.00	4.08	4.20	4.09
7.3 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการจัดการข้อร้องเรียนของหลักสูตร	4.23	4.08	4.04	4.01	4.13	4.26	4.12

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ในรอบปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยมีผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย "ที่พึ่งของท้องถิ่น" และอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่ว่า "สำนึกดี มีความรู้ พร้อมสู้งาน" จากการสำรวจความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) เมื่อจำแนกรายคณะ พบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.28) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.22) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.12) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.06) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาจำแนกรายคณะ พบว่า

คณะครุศาสตร์ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) รองลงมาคือด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.29) ด้านสำนึกดี (ค่าเฉลี่ย 4.28) และด้านที่พึ่งของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.24)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมาคือ ด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านสำนึกดี (ค่าเฉลี่ย 4.11) และด้านที่พึ่งของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.10)

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านมีความรู้และด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.08) รองลงมาคือด้านสำนึกดี (ค่าเฉลี่ย 4.06) และด้านที่พึ่งของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.04) ตามลำดับ

คณะวิทยาการจัดการ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) รองลงมาคือด้านสำนึกดีและมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.04) และด้านที่พึ่งของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.02)

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) ด้านสำนึกดี (ค่าเฉลี่ย 4.22) ด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.20) และด้านที่พึ่งท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.19)

คณะสาธารณสุขศาสตร์ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้านพร้อมสู้งานสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.36) รองลงมาคือด้านสำนึกดี (ค่าเฉลี่ย 4.34) ด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.33) และด้านที่พึ่งของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.30)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยผลรวมความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
ผลรวมความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย	**4.28**	**4.12**	**4.06**	**4.04**	**4.21**	**4.33**	**4.17**
ที่พึ่งของท้องถิ่น	**4.24**	**4.10**	**4.04**	**4.02**	**4.19**	**4.30**	**4.14**
1. การให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาและประชาชนในท้องถิ่น	4.25	4.11	4.04	4.04	4.20	4.29	4.15
2. มีการบริการวิชาการเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนในท้องถิ่น	4.23	4.07	4.03	4.01	4.17	4.29	4.13
3. มีการอนุรักษ์ส่งเสริมและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น	4.25	4.10	4.05	4.01	4.19	4.30	4.14
4. มีการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีและวัฒนธรรมสู่ท้องถิ่น	4.23	4.09	4.04	4.03	4.21	4.32	4.14
5. มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาท้องถิ่น	4.25	4.11	4.04	4.01	4.18	4.29	4.14
สำนึกดี	**4.28**	**4.11**	**4.06**	**4.04**	**4.22**	**4.34**	**4.16**
1. การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม	4.26	4.11	4.06	4.03	4.19	4.35	4.15
2. การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.29	4.12	4.06	4.05	4.25	4.33	4.17
3. การปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย	4.27	4.11	4.06	4.04	4.22	4.34	4.16
4. การปลูกฝังให้เกิดความรักและความผูกพันต่อท้องถิ่น	4.28	4.11	4.08	4.05	4.21	4.34	4.17
มีความรู้	**4.29**	**4.13**	**4.08**	**4.04**	**4.20**	**4.33**	**4.17**
1. การพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะวิชาการ / วิชาชีพ	4.31	4.14	4.08	4.05	4.22	4.35	4.19
2. การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์	4.29	4.15	4.09	4.05	4.22	4.33	4.18
3. การสร้างเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหา	4.31	4.14	4.09	4.06	4.20	4.34	4.19
4. การเพิ่มศักยภาพด้านภาษาต่างประเทศ	4.24	4.13	4.05	4.01	4.18	4.28	4.14
5. การเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.28	4.11	4.08	4.03	4.20	4.33	4.16

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
พร้อมสู้งาน	**4.30**	**4.15**	**4.08**	**4.07**	**4.24**	**4.36**	**4.19**
1. การส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.30	4.16	4.10	4.07	4.25	4.35	4.20
2. การส่งเสริมด้านการอุทิศเวลาให้กับงาน	4.30	4.13	4.07	4.07	4.24	4.35	4.18
3. การสร้างเสริมภาวะการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหา	4.29	4.15	4.06	4.07	4.23	4.37	4.19
4. การสร้างเสริมความคิดริเริ่มและความร่วมมือในการแก้ปัญหา	4.30	4.14	4.07	4.07	4.24	4.36	4.19
5. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.30	4.15	4.08	4.08	4.25	4.35	4.19

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาพรวมผลความพึงพอใจในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 83.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์มีความพึงพอใจภาพรวมต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 86.40) รองลงมาคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 85.80) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 84.20) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 82.80) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 81.60) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 81.20) ตามลำดับ

ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความภูมิใจที่ได้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาทุกคณะมีความภูมิใจในระดับมากเช่นกัน โดยนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมีความภูมิใจฯมากที่สุด (ร้อยละ 48.80) รองลงมาคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 47.32) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 46.53) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 45.90) นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ (ร้อยละ 45.77) และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 44.38) ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคม พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาทุกคณะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับภาพรวม โดยคณะสาธารณสุขศาสตร์ คิดว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคมสูงที่สุด (ร้อยละ 49.62) รองลงมาคือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 48.51)) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 48.29) คณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 47.28) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 45.56) และคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 45.46)

ความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 42.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษามีความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงานอยู่ในระดับมากทุกคณะ

ความตั้งใจที่จะทำหลังจบการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมและรายคณะนักศึกษาทุกคณะคิดว่าเมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วจะหางานทำที่ตรงกับสาขาที่เรียนมากที่สุด (ร้อยละ 63.18)

ความคิดเห็นภาพรวมเกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการหางานทำและการปฏิบัติงาน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 32.62) รองลงมาคือการอบรมทักษะการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 28.23) และคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 19.04) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ร้อยละผลรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
ผลรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม							
1. ท่านมีความภูมิใจเพียงใดที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา							
- มากที่สุด	42.26	31.40	34.40	33.45	36.63	42.31	36.69
- มาก	44.38	47.32	45.90	48.80	46.53	45.77	46.25
- ปานกลาง	12.05	19.91	18.22	16.41	16.83	11.54	15.79
- น้อย	1.08	0.91	1.25	1.16	0.00	0.38	1.01
- น้อยที่สุด	0.23	0.46	0.23	0.18	0.00	0.00	0.26
2. ท่านคิดว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคมเพียงใด							
- มากที่สุด	34.81	25.33	27.56	26.58	31.68	31.92	29.74
- มาก	45.46	45.56	48.29	47.28	48.51	49.62	46.49
- ปานกลาง	17.34	25.85	21.53	23.73	18.81	17.69	21.25
- น้อย	2.08	2.68	2.39	2.05	0.50	0.77	2.16
- น้อยที่สุด	0.32	0.59	0.23	0.36	0.50	0.00	0.37
3. ความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงานมีเพียงใด							
- มากที่สุด	46.82	33.62	32.46	33.10	38.12	43.08	38.61
- มาก	39.86	43.93	46.13	43.98	46.04	44.23	42.88
- ปานกลาง	11.78	20.76	19.36	21.05	14.36	12.31	16.85
- น้อย	1.31	1.04	1.59	1.69	1.49	0.38	1.32
- น้อยที่สุด	0.23	0.65	0.46	0.18	0.00	0.00	0.34

รายการประเมิน	ครุศาสตร์ (n=2,215)	มนุษย์ฯ (n=1,532)	วิทย์ฯ (n=878)	วิทยาการฯ (n=1,121)	เทคโนโลยีฯ (n=202)	สาธารณสุขฯ (n=260)	มหาวิทยาลัย (n=6,208)
4. หลังจากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาแล้ว ท่านตั้งใจจะทำอะไร							
- หางานทำที่ตรงกับสาขาที่เรียน	78.92	54.90	55.24	47.64	52.97	79.62	63.18
- ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขาอื่น	1.35	2.42	2.39	1.07	0.99	0.38	1.66
- หางานทำในสาขาวิชาใดก็ได้	9.26	23.89	23.35	26.32	20.30	11.92	18.41
- ศึกษาต่อระดับปริญญาโท	3.93	4.83	4.21	1.78	0.99	3.08	3.67
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว	5.60	11.62	12.64	21.68	22.77	4.62	11.50
- อื่นๆ	0.95	2.35	2.16	1.52	1.98	0.38	1.58
5. ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในเรื่องใดให้แก่นักศึกษาที่จะเอื้อประโยชน์ ต่อการหางานทำและการปฏิบัติงานมากขึ้น (***ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ							
- ภาษาอังกฤษ	34.27	32.26	29.50	32.86	32.04	29.54	32.62
- การอบรมทักษะการประกอบอาชีพ	26.74	28.75	30.79	26.83	31.44	33.93	28.23
- คอมพิวเตอร์	18.53	18.08	20.44	21.33	17.96	16.17	19.04
- การอบรมคุณธรรมจริยธรรม	5.70	5.27	5.65	4.76	6.59	6.39	5.47
- การอบรมพัฒนาบุคลิกภาพ	14.15	14.50	12.26	13.63	10.78	13.57	13.77
- อื่นๆ	0.62	1.16	1.36	0.59	1.20	0.40	0.85

จากข้อคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านหลักสูตร

1. ควรตั้งชื่อวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เพื่อลดความเข้าใจคลาดเคลื่อนของนักศึกษา
2. ควรปรับเนื้อหาหลักสูตรให้มีความชัดเจน ทันสมัย และเหมาะสมกับความต้องการตลาดแรงงาน
3. ควรเพิ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องการฝึกประสบการณ์สำหรับการทำงานในอนาคต
4. ควรเน้นการสอนแบบปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้นักศึกษาให้เผชิญสถานการณ์จริง และเพิ่มกิจกรรมการศึกษาดูงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน
5. ควรคละรายวิชาที่มีเนื้อหามาก-น้อยในแต่ละวันให้สมดุลในทุกๆ ชั้นปีตั้งแต่ปี 1-4
6. ควรสำรวจแผนการเรียนการสอนกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบการวางระบบการจัดการเรียนการสอน ว่าอยู่ในระดับใด มาตรฐานใด
7. ควรเพิ่มวิชาเลือกเสรีให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และให้อิสระกับนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมวดวิชาชีพครู
8. ควรเน้นให้นักศึกษาเข้าใจในกระบวนการคิด และลดความเข้มของการประเมินผลงาน
9. ควรแทรกทักษะทางด้านภาษา ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และทักษะการทำสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยอื่น
10. ควรดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพในการรับนักศึกษาเข้าทำงานเมื่อจบการศึกษา
11. ควรพิจารณาเนื้อหาสาระของบางรายวิชา ว่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากน้อยเพียงใด บางวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน
12. ควรเพิ่มสาระวิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาส เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสมีขีดกำจัดด้านทรัพยากรทางการศึกษา
13. ควรมีวิชาที่มีการสร้างรายได้ให้นักศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
14. ควรมีการอบรมแนวทางการประกอบอาชีพ

ด้านอาจารย์ผู้สอน

1. ควรเน้นการสอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี รวมถึงพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอยู่เสมอ
2. มหาวิทยาลัยควรมีวิธีคัดเลือกและประเมินอาจารย์ผู้สอนอย่างเข้มงวด เนื่องจากอาจารย์บางท่าน ไม่มีความรู้ความชำนาญในวิชาที่สอน ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และไม่วางตัวเป็นกลางมีอคติกับนักศึกษา
3. ควรใส่ใจการสอนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จัดสรรเวลาการสอนให้ตรงตามกำหนด
4. ควรจัดหาอาจารย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมาสอน เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงสาขาวิชาชีพที่เรียน และจัดสรรอาจารย์ให้เพียงพอกับจำนวนวิชา

5. ผู้สอนควรมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนและวิธีการสอนที่หลากหลายทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมและเกิดความสนใจในเนื้อหา
6. ช่วงเวลาในห้องเรียน อยากให้อาจารย์ทุกท่านใช้คำสุภาพกับนักศึกษาและมีการพูดเสริมสร้างกำลังใจเรื่องการเรียนให้นักศึกษาอยู่เสมอ
7. หากมีกิจกรรมนำเสนอหน้าชั้นเรียน อยากให้อาจารย์ให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษา เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น
8. ควรบูรณาการการใช้ภาษาอังกฤษสอดแทรกเข้าในการสอนทุกวิชา
9. หากเกิดสถานการณ์ที่นักศึกษาต้องเรียนและส่งงานผ่านระบบออนไลน์ ควรมีการประเมินผลที่เหมาะสม ยุติธรรมต่อทุกคน
10. ควรใส่ใจในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา เพราะมีผลต่อความตั้งใจเรียนของนักศึกษา รวมทั้งเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีให้นักศึกษาอีกด้วย

ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

1. ควรให้คำแนะนำในการหาแหล่งฝึกประสบการณ์เพื่อการเตรียมออกฝึกประสบการณ์
2. ควรให้จัดตารางเวลาและความสำคัญกับการพบนักศึกษา โดยแบ่งเวลาจากการทำงานอย่างเหมาะสม
3. ควรมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดความกดดันของนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาบางคนมีปัญหาแต่ไม่กล้าเข้าไปปรึกษา
4. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับข่าวมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น
5. ควรจะมีการติดต่อกับนักศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง
6. ควรมีการประชุม รับฟังความคิดเห็นนักศึกษา พร้อมให้คำแนะนำที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
7. ควรตระหนักถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา รับฟังปัญหาและเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับนักศึกษา
8. ควรแนะนำนักศึกษาอย่างครอบคลุมทั้งการเลือกวิชาเรียนและการวางแผนการเรียน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.ควรจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการลงมือปฏิบัติมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

2. ควรเสริมการใช้ภาษาอังกฤษให้นักศึกษาทุกหลักสูตร และสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม

3. ควรมีเทคนิควิธีการสอนเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

4. ควรจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลาภายในหนึ่งวัน

5. ควรมีไฟล์เอกสารประกอบการเรียนการสอนให้นักศึกษาทุกครั้ง และมีพื้นทีสำหรับให้นักศึกษาสามารถเข้าไปอ่านเอกสารเพื่อทบทวนเนื้อหาวิชาได้ด้วยตนเอง เช่น เพจเฟซบุ๊ก

6. ควรปรับปรุงพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอบให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. ควรเลือกจัดกิจกรรมในเวลาที่ไม่กระทบกับการเรียน
2. ควรแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากเข้าร่วมกิจกรรม
2. ควรมีกิจกรรมภายในหลักสูตรที่เป็นการละลายพฤติกรรม ปรับทัศนคติ สำหรับนักศึกษาใหม่ที่เตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียน เพื่อส่งเสริมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
3. ควรจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้กับชุมชนให้มากขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ และจะได้เข้าใจความต้องการของชุมชุน
4. ควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายนักศึกษาออกไปเรียนรู้นอกสถานที่นักศึกษาควรมีส่วนร่วมทุกคน
5. ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างองค์ความรู้วิจัยบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพงานบริการวิชาการสู่ชุมชนของนักศึกษาอีกด้วย
6. ควรจัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาต่างชาติ เพื่อฝึกใช้ทักษะทางภาษา
7. ควรเพิ่มกิจกรรมที่แนะนำแนวทางการประกอบอาชีและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานจริง
8. ควรเพิ่มกิจกรรมที่เป็นช่องทางการแสดงออกและส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษากลุ่ม LGBT
9. ความเพิ่มกิจกรรมที่สนับสนุนการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้องของนักศึกษามากยิ่งขึ้น

ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

1. ควรปรับปรุงการเชื่อมต่อระบบอินเตอร์เน็ตให้มีความเสถียรยิ่งขึ้น มีไวไฟกระจายอยู่ทุกบริเวณของอาคารเรียน
2. ห้องเรียนควรมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียน ควรมีเครื่องปรับอากาศ และซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
3. ควรจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการทำวิจัยและการเรียนการสอนให้เพียงพอเหมาะสมต่อปริมาณนักศึกษา
4. ควรจัดให้มีสถานที่ทำกิจกรรมของนักศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
5. หนังสือที่อยู่ในห้องสมุดควรมีเนื้อหาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์โลก และมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา
6. ควรเพิ่มห้องปฏิบัติการในการทำวิจัย เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และแก้ปัญหาห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอต่อการใช้งาน
7. การปรับปรุงสถานที่ ควรปรับปรุงทั้งความสวยงามของอาคารภายนอกและปรับปรุงห้องเรียนภายในไปพร้อมกัน
8. ควรมีอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียน การสอน ซึ่งช่วยในการพัฒนาผลงานในด้านต่างๆได้มากขึ้น
9. ควรมีสนามกีฬาหลากหลายประเภทและใช้งานได้จริง และอยากให้พิจารณาเพิ่มเวลาการใช้สนามฟุตบอลให้นานขึ้น

ด้านระบบข้อร้องเรียน

1. อาจารย์และเจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนจากนักศึกษามากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการจัดการข้อร้องเรียนที่ได้รับจากนักศึกษาอย่างรวดเร็ว
3. ควรมี เพจเฟซบุ๊ก, กรุ๊ปไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ที่สามารถให้นักศึกษาเข้าใช้งานได้ง่าย เพื่อเป็นช่องทางแจ้งข้อร้องเรียนโดยเฉพาะ

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564 ผู้ตอบแบบประเมินได้แก่ นักศึกษาชั้นปี 2 ขึ้นไป ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 6 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 9,109 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 6,208 คน คิดเป็นร้อยละ 68.83 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย โดยวิธีการเก็บข้อมูลช่วงเวลาเดียว (Cross – sectional approach) ซึ่งแจ้งให้นักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปกรอกแบบประเมินในระบบ http://mis2.nrru.ac.th/ ก่อนสิ้นปีการศึกษา 2564 (มิถุนายน 2564 – พฤษภาคม 2565) แบบสอบถามมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จากคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 6,208 คน ส่วนมากเป็นนักศึกษาภาคปกติ คิดเป็นร้อยละ 92.51 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 96.09 และส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 34.17 รองลงมาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 28.96 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 26.50 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) เมื่อจำแนกรายคณะ 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด พบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.30) และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

ในรอบปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยมีผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย "ที่พึ่งของท้องถิ่น" และอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่ว่า "สำนึกดี มีความรู้ พร้อมสู้งาน" จากการสำรวจความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษามีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) เมื่อจำแนกรายคณะพบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.28) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.22) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 4.12) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.06) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.04)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาพรวมผลความพึงพอใจในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 83.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์มีความพึงพอใจภาพรวมต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 86.40) รองลงมาคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 85.80) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 84.20) นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 82.80) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 81.60) และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 81.20) ตามลำดับ

ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีความภูมิใจที่ได้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษาทุกคณะมีความภูมิใจในระดับมากเช่นกัน โดยนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมีความภูมิใจฯมากที่สุด (ร้อยละ 48.80) รองลงมาคือ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 47.32) นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 46.53) นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 45.90) นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ (ร้อยละ 45.77) และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 44.38) ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคม พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 46.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษา

ทุกคณะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับภาพรวม โดยคณะสาธารณสุขศาสตร์ คิดว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นที่ยอมรับของสังคมสูงที่สุด (ร้อยละ 49.62) รองลงมาคือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ร้อยละ 48.51)) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 48.29) คณะวิทยาการจัดการ (ร้อยละ 47.28) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 45.56) และคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 45.46)

ความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 42.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่านักศึกษามีความคาดหวังในการได้งานทำเมื่อไปสมัครงานอยู่ในระดับมากทุกคณะ

ความตั้งใจที่จะทำหลังจบการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมและรายคณะนักศึกษาทุกคณะคิดว่าเมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วจะหางานทำที่ตรงกับสาขาที่เรียนมากที่สุด (ร้อยละ 63.18)

ความคิดเห็นภาพรวมเกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการหางานทำและการปฏิบัติงาน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 32.62) รองลงมาคือการอบรมทักษะการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 28.23) และคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 19.04) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านหลักสูตร

1. ควรตั้งชื่อวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เพื่อลดความเข้าใจคลาดเคลื่อนของนักศึกษา
2. ควรปรับเนื้อหาหลักสูตรให้มีความชัดเจน ทันสมัย และเหมาะสมกับความต้องการตลาดแรงงาน
3. ควรเพิ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องการฝึกประสบการณ์สำหรับการทำงานในอนาคต
4. ควรเน้นการสอนแบบปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้นักศึกษาให้เผชิญสถานการณ์จริง และเพิ่มกิจกรรมการศึกษาดูงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน
5. ควรคละรายวิชาที่มีเนื้อหามาก-น้อยในแต่ละวันให้สมดุลในทุกๆ ชั้นปีตั้งแต่ปี 1-4
6. ควรสำรวจแผนการเรียนการสอนกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบการวางระบบการจัดการเรียนการสอน ว่าอยู่ในระดับใด มาตรฐานใด
7. ควรเพิ่มวิชาเลือกเสรีให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และให้อิสระกับนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมวดวิชาชีพครู
8. ควรเน้นให้นักศึกษาเข้าใจในกระบวนการคิด และลดความเข้มของการประเมินผลงาน
9. ควรแทรกทักษะทางด้านภาษา ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และทักษะการทำสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยอื่น
10. ควรดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพในการรับนักศึกษาเข้าทำงานเมื่อจบการศึกษา
11. ควรพิจารณาเนื้อหาสาระของบางรายวิชา ว่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากน้อยเพียงใด บางวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน

12. ควรเพิ่มสาระวิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาส เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสมีขีดกำจัดด้านทรัพยากรทางการศึกษา
13. ควรมีวิชาที่มีการสร้างรายได้ให้นักศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
14. ควรมีการอบรมแนวทางการประกอบอาชีพ

ด้านอาจารย์ผู้สอน

1. ควรเน้นการสอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี รวมถึงพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอยู่เสมอ
2. มหาวิทยาลัยควรมีวิธีคัดเลือกและประเมินอาจารย์ผู้สอนอย่างเข้มงวด เนื่องจากอาจารย์บางท่าน ไม่มีความรู้ความชำนาญในวิชาที่สอน ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และไม่วางตัวเป็นกลางมีอคติกับนักศึกษา
3. ควรใส่ใจการสอนและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จัดสรรเวลาการสอนให้ตรงตามกำหนด
4. ควรจัดหาอาจารย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมาสอน เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงสาขาวิชาชีพที่เรียน และจัดสรรอาจารย์ให้เพียงพอกับจำนวนวิชา
5. ผู้สอนควรมีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนและวิธีการสอนที่หลากหลายทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมและเกิดความสนใจในเนื้อหา
6. ช่วงเวลาในห้องเรียน อยากให้อาจารย์ทุกท่านใช้คำสุภาพกับนักศึกษาและมีการพูดเสริมสร้างกำลังใจเรื่องการเรียนให้นักศึกษาอยู่เสมอ
7. หากมีกิจกรรมนำเสนอหน้าชั้นเรียน อยากให้อาจารย์ให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษา เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น
8. ควรบูรณาการการใช้ภาษาอังกฤษสอดแทรกเข้าในการสอนทุกวิชา
9. หากเกิดสถานการณ์ที่นักศึกษาต้องเรียนและส่งงานผ่านระบบออนไลน์ ควรมีการประเมินผลที่เหมาะสม ยุติธรรมต่อทุกคน
10. ควรใส่ใจในเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา เพราะมีผลต่อความตั้งใจเรียนของนักศึกษา รวมทั้งเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีให้นักศึกษาอีกด้วย

ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

1. ควรให้คำแนะนำในการหาแหล่งฝึกประสบการณ์เพื่อการเตรียมออกฝึกประสบการณ์
2. ควรให้จัดตารางเวลาและความสำคัญกับการพบนักศึกษา โดยแบ่งเวลาจากการทำงานอย่างเหมาะสม
3. ควรมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดความกดดันของนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาบางคนมีปัญหาแต่ไม่กล้าเข้าไปปรึกษา
4. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับข่าวมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น
5. ควรจะมีการติดต่อกับนักศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง
6. ควรมีการประชุม รับฟังความคิดเห็นนักศึกษา พร้อมให้คำแนะนำที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. ควรตระหนักถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา รับฟังปัญหาและเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับนักศึกษา
8. ควรแนะนำนักศึกษาอย่างครอบคลุมทั้งการเลือกวิชาเรียนและการวางแผนการเรียน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.ควรจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการลงมือปฏิบัติมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง
2. ควรเสริมการใช้ภาษาอังกฤษให้นักศึกษาทุกหลักสูตร และสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม
3. ควรมีเทคนิควิธีการสอนเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
4. ควรจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลาภายในหนึ่งวัน
5. ควรมีไฟล์เอกสารประกอบการเรียนการสอนให้นักศึกษาทุกครั้ง และมีพื้นทีสำหรับให้นักศึกษาสามารถเข้าไปอ่านเอกสารเพื่อทบทวนเนื้อหาวิชาได้ด้วยตนเอง เช่น เพจเฟซบุ๊ก
6. ควรปรับปรุงพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอบให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. ควรเลือกจัดกิจกรรมในเวลาที่ไม่กระทบกับการเรียน
2. ควรแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากเข้าร่วมกิจกรรม
2. ควรมีกิจกรรมภายในหลักสูตรที่เป็นการละลายพฤติกรรม ปรับทัศนคติ สำหรับนักศึกษาใหม่ที่เตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียน เพื่อส่งเสริมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
3. ควรจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้กับชุมชนให้มากขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ และจะได้เข้าใจความต้องการของชุมชุน
4. ควรจัดกิจกรรมเข้าค่ายนักศึกษาออกไปเรียนรู้นอกสถานที่นักศึกษาควรมีส่วนร่วมทุกคน
5. ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างองค์ความรู้วิจัยบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพงานบริการวิชาการสู่ชุมชนของนักศึกษาอีกด้วย
6. ควรจัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาต่างชาติ เพื่อฝึกใช้ทักษะทางภาษา
7. ควรเพิ่มกิจกรรมที่แนะนำแนวทางการประกอบอาชีและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานจริง
8. ควรเพิ่มกิจกรรมที่เป็นช่องทางการแสดงออกและส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษากลุ่ม LGBT
9. ความเพิ่มกิจกรรมที่สนับสนุนการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้องของนักศึกษามากยิ่งขึ้น

ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

1. ควรปรับปรุงการเชื่อมต่อระบบอินเตอร์เน็ตให้มีความเสถียรยิ่งขึ้น มีไวไฟกระจายอยู่ทุกบริเวณของอาคารเรียน
2. ห้องเรียนควรมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียน ควรมีเครื่องปรับอากาศ และซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

3. ควรจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการทำวิจัยและการเรียนการสอนให้เพียงพอเหมาะสมต่อปริมาณนักศึกษา
4. ควรจัดให้มีสถานที่ทำกิจกรรมของนักศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
5. หนังสือที่อยู่ในห้องสมุดควรมีเนื้อหาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์โลก และมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา
6. ควรเพิ่มห้องปฏิบัติการในการทำวิจัย เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และแก้ปัญหาห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอต่อการใช้งาน
7. การปรับปรุงสถานที่ ควรปรับปรุงทั้งความสวยงามของอาคารภายนอกและปรับปรุงห้องเรียนภายในไปพร้อมกัน
8. ควรมีอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียน การสอน ซึ่งช่วยในการพัฒนาผลงานในด้านต่างๆได้มากขึ้น
9. ควรมีสนามกีฬาหลากหลายประเภทและใช้งานได้จริง และอยากให้พิจารณาเพิ่มเวลาการใช้สนามฟุตบอลให้นานขึ้น

ด้านระบบข้อร้องเรียน

1. อาจารย์และเจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับข้อร้องเรียนจากนักศึกษามากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการจัดการข้อร้องเรียนที่ได้รับจากนักศึกษาอย่างรวดเร็ว
3. ควรมี เพจเฟซบุ๊ก, กรุ๊ปไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ที่สามารถให้นักศึกษาเข้าใช้งานได้ง่าย เพื่อเป็นช่องทางแจ้งข้อร้องเรียนโดยเฉพาะ

อภิปรายผล

จากการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตร และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยได้จัดทำหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตามหลักและแนวปฏิบัติของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องสนองความต้องการของผู้เรียน และต้องมีความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียนและสังคม อีกทั้งเพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยระบบการศึกษาจะพัฒนาไปตามนโยบายและมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการความพึงพอใจของผู้ศึกษาหรือผู้ใช้หลักสูตรซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงเป็นสำคัญ และเพื่อให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education) (TQF : HEd) พ.ศ.2552 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชารวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐาน

ด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ สุนีย์ ภู่พันธ์ (2549) มีความเห็นสอดคล้องว่าการประเมินผลหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ตามผลที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุการประเมินผลหลักสูตร

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านระบบข้อร้องเรียน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับรัตนา พรมภาพ (2551) ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ของภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัย พบว่าความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวรปการศึกษา 2550 ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ไดแก 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านรายวิชา ในหลักสูตร 3) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียน การสอน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และสอดคล้องกับภาศิริ เขตปิยรัตน์ และสินีนาถ วิกรมประสิทธิ (2554) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ (4 ปี) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2553 จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาขาวิชาในด้านต่าง ๆ ของสาขาวิชาการตลาด มีความพึงพอใจระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชา ด้านความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านสนับสนุนในกิจกรรมและการให้คำปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจ (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. สำหรับการพัฒนาหลักสูตรแต่ละครั้ง ควรเชิญทั้งภาครัฐและเอกชน ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทุกครั้ง
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องคุณลักษณะทางวิชาชีพ คุณลักษณะของบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชา และคุณลักษณะอื่น ๆ ตามความต้องการของตลาดแรงงาน
4. ควรมีการสร้างเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยอื่นในการพัฒนาหลักสูตร
5. ควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้จริง
6. ควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งต่อไป
7. หน่วยงานระดับคณะควรมีการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารหลักสูตรและการดำเนินงานของคณะเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำไปปรับปรุงหลักสูตรที่แต่ละคณะรับผิดชอบด้วย

FACULTY OF HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES